

Amatör Futbolcuların Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ile Spor Duygu Durumlarının İncelenmesi

Didem Gülçin KAYA¹, Büşra Nur AYAN² ve Yücel OCAK³

Öz

Bu araştırmada, Afyonkarahisar ilinde bir spor kulübünde futbol oynayan amatör futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma davranışlarının ve duygu durumlarının belirlenerek bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, genel tarama ve ilişkisel tarama modelinden faydalanılmıştır. Araştırma grubunu, amatör spor kulüplerinde aktif futbol oynayan 18-30 yaş aralığındaki toplam 102 sporcu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak "Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği Kısa Formu" ve "Spor Duygu Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde, futbolcuların demografik özelliklerini belirlemede tanımlayıcı istatistiklerden frekans ve yüzde; ilişkisiz ölçümlerde ortalama puanların karşılaştırılması için Varyans analizi (tek yönlü ANOVA, bağımsız örneklem t-testi), anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise Tukey testinden yararlanılmıştır. İki değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ise Pearson Korelasyon Çarpımı testinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda, bekar futbolcuların evlilere, 21-23 yaşındaki katılımcıların da 18-20 ve 24-26 yaş grubundakilere göre daha kaygılı ve öfkeli oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca bekar futbolcuların evlilere göre daha fazla sporda ahlaktan uzaklaştığı belirlenmiştir. Spor özgeçmişine göre ise deneyim arttıka öfke duygusunun da aşamalı olarak azaldığı dikkat çekmiştir. Nitekim spor duygu durumlarının ahlaktan uzaklaşma ile arasında bir ilişki olduğu kaydedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaktan Uzaklaşma, Amatör, Duygu Durumları, Futbol, Spor

Investigation of Sport Emotions with The Moral Disengagement in Sport of Amateur Footballers

Abstract

This study aimed to determine the behaviours of moral disengagement and emotional states of amateur football players playing football in a sports club in Afyonkarahisar province and examine the relationship between these two variables. General screening and relational screening models were used. The research group comprised 102 athletes aged 18-30 who play active football in amateur sports clubs. "Short Form of Moral Disengagement in Sports Scale" and "Sports Emotion Questionnaire" were used for data collection. The frequency and percentage from descriptive statistics; analysis of variance (one-way ANOVA, independent sample t-test) were used to compare the average scores in unrelated measurements, and the Tukey test was used to determine which groups had significant differences. Pearson Correlation Product test was used to determine the relationship between two variables. As a result of the research, single footballers were more anxious and angry than married people, and participants aged 21-23 were more anxious and angry than those aged 18-20 and 24-26. It has also been determined that single footballers' moral disengagement in sports more than married people. According to his sports resume, it was noted that as the experience increased, the feeling of anger gradually decreased. It has been noted that there is a relationship between sports moods and alienation from moral disengagement.

Key Words: Moral Disengagement, Amateur, Emotions States, Football, Sport

Atıf İçin / Please Cite As:

Kaya, D. G., Ayan, B. N. ve Ocak, Y. (2023). Amatör futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ile spor duygu durumlarının incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 1139-1149. doi:10.33206/mjss.1259126

Geliş Tarihi / Received Date: 02.03.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 17.04.2023

¹ Dr. Öğr. Üyesi - Türkiye- Afyon Kocatepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, didemkemec@gmail.com,

 ORCID: 0000-0001-7319-289X

² YL Öğr. - Türkiye -Afyon Kocatepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, busraanuayann@gmail.com,

 ORCID: 0000-0002-6510-1684

³ Prof. Dr. - Türkiye - Afyon Kocatepe Üniversitesi Spor, Bilimleri Fakültesi, yocak@aku.edu.tr,

 ORCID: 0000-0002-2037-6131

Giriş

Futbol, yüzyıldan fazla süredir herkes tarafından beğenilen ve oynanan bir spor dalı olarak bilinmektedir (Abalı, 1974; Sert, 2000; Erdoğan, 2008). Dolayısıyla bu spor dalına, dünyanın en zengin kesiminden en fakirine kadar herkes rahatlıkla ulaşabilmektedir. Popüler olan bu spor dalı sergilenirken ise birçok centilmen ve centilmenlik dışı davranışların bulunduğu aşıkardır. Rakibine saygı göstermek, tatlı bir rekabete girmek gibi olumlu yönler centilmenlik; saldırganlık (Albouza, D'Arripe-Longueville ve Corrion, 2017), yalan söylemek, rakibi sakatlamaya yönelik hareketlerde bulunmak gibi olumsuz yönler de centilmenlik dışı davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır (Kavussanu, 2008; Tanrıverdi, 2012). Bu bilgilerden hareketle, centilmenlik dışı davranışlar “sporda ahlaktan uzaklaşma” olarak ifade edilmekte olup bugün ahlaktan uzaklaşma nedenlerinden birinin de müsabaka anındaki duygu durumları olabileceği düşünülmektedir.

Ahlak, insan davranışlarına ve bu davranışlardan kaynaklanan ilişkilere odaklanır. Buradaki amaç, kişilerin belirli kurallar çerçevesinde toplum tarafından tercih edilen davranışlar geliştirmelerini sağlamaktır (Yaman, 2012). Spor ise sosyal normlar, kurallar ve roller sistemi olarak tanımlanmaktadır. Karşılıklı olarak sporun yapılabilmesi için eylemlerin sınırlandırılmış ve kuralların öğrenilmiş olması gerekmektedir (Çelen, 2012). Spor ve ahlak kavramları birbirinden farklı ve ayrı görünseler de aslında bu iki kavram arasında anlamlı bir ilişki vardır. İki kavramın ortaya çıkış noktası, insanlar arası ilişkiler ve etkileşimlerdir. Dolayısıyla belirli kurallar içerisinde ilişki ve faaliyetleri düzenleyen sistem spor ahlakı olarak benimsenmektedir (Pehlivan, 2004).

Nihayetinde bir bütün olarak spor ahlakı ele alındığında, spora aktif veya pasif olarak katılan tüm bireylerin dürüstlük, adalet, açıklık, hakkaniyet ve saygı gibi evrensel değerlerin yol gösterici ilkeleri altında hareket etmesi gerektiği belirtilmektedir (Kleiber ve Roberts, 1981). Bu bilgilerden hareketle, spor ahlakı erdemi, fair play'i, sporcu etiğini, davranışlara yansıtarak eşit yarışma fırsatını müsabakaya yansıtmanın bir aracı olarak ortaya çıkmaktadır (Ateşoğlu, 1974; Pehlivan, 2004). Ancak beklenen bu olumlu tutumun aksine sahalarda sözü edilen davranışlardan uzaklaşıldığı ve sporcuda farklı sebeplere bağlı olarak ortaya çıkan ya da sporcunun kendi kişiliğinde var olan aşırı kazanma arzusu veya kazanma hırsı, sporcunun spor ahlakından uzaklaşmasına neden olmaktadır (Türksoy-Işım, Güvendi ve Toros, 2019). Örneğin; bir hentbol oyuncusunun maçta gol atan rakibini kasten yere devirmesi, sportif davranışın insan iradesi olduğunu ve bu davranışla sporda ahlaktan uzaklaşıldığını göstermektedir (Yaman, 2012). Sporda ahlaktan uzaklaşan sporcu, bilişsel ve duyuşsal açıdan kontrol mekanizmasını kullanamamakta, hırs ve rekabet duygusuyla davranışlarına engel olamamaktadır. Bu bağlamda, sporda ahlaktan uzaklaşmanın temel nedenlerinden biri de duygulardır.

Duygu kavramının birçok tanımı olmasına rağmen tam olarak üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanım görülmemektedir. Özgünger (2018), duyguyu olumlu ve olumsuz yönde değişen bilişsel, psikolojik ve davranışsal yönlerin yanı sıra “çevresel uyaranlara algıyı ve tepkiyi yönlendiren duygusal ve fizyolojik yönler” olarak da ifade etmektedir. Frijda (1988) duyguların, organizmayı tetikleyerek harekete geçiren ve motive eden yapılarla sahip olduğunu vurgulamakta, Morgan (2011) da duyguların kontrol edici ve motive edici işlevleri olduğunu, dolayısıyla yaşamda nelerle ilgilenip nelerden kaçınılması gerektiği konusunda etkisi olduğunu belirtmektedir.

Bugün sporda, fiziksel performanstaki mükemmellik ne kadar önemliyse spordaki performansı bir üst seviyeye taşımak için gereken psikolojik kapasite, bilişsel ve duyuşsal gelişim özellikleri de o denli önemlidir (Koç, 2004; Tavacıoğlu, 1999). Futbol oyuncularının da müsabakadan müsabakaya değişen psikolojik yapıları, ruhsal değişimleri dikkate alındığında, bu durumun saha içerisine ahlak boyutunda yansımaları önem arz etmektedir. Sözü edilen durumların sporcuyu müsabaka esnasında ne denli etkilediği, saha içinde sergilenen tavırların hangi duygularla yansıtıldığı incelenerek gelecek neslin ahlaki ve duygu durumu açısından geliştirilmesinin elzem olduğu düşünülmektedir. Alanyazında da, Sarı ve Deryahanoğlu (2019) sporcuların kazanma duygusunun, Oh, Uhm ve Lee (2022) taekwondo branşında sergilenen antrenörlük türlerinin ahlaktan uzaklaşmada etkili olduğunu ortaya koymuştur. Fritsch, Ebert ve Jekauc (2023) ise voleybol oyuncularının sözel olan ve sözel olmayan davranışlarının duygu durumları üzerindeki etkisini ele alarak sözel olmayan davranışların duygu durumları üzerinde fark edilebilir düzeyde etkili olduğunu bildirmiştir. Ek olarak sporda ahlaktan uzaklaşma (Eroğlu, Ünveren, Ayna ve Müftüoğlu, 2020; Şenel, Yıldız ve Yıldırım, 2020; Turan, 2020) ve duygu durumları (Cihan, Çelik ve Çetinkaya, 2022; Doğan, 2022) ile ilgili araştırmalar mevcuttur. Ancak spesifik olarak sporda ahlaktan uzaklaşma ile spor duygu durumları (kaygı, öfke, coşku, mutluluk ve keyifsizlik) arasındaki ilişkiyi yordayan çalışmaların yok denecek kadar az

olduğu dikkat çekmiştir. Bu bilgilerden hareketle, sporda ahlaktan uzaklaşmayı birçok faktörün etkileyebileceği ve müsabaka öncesi, anı ve sonrasında değişen duygu durumlarının oluşabileceği ve bu durumun da ahlaksal boyutu etkileyebileceği varsayılmaktadır. Son olarak ilgili araştırmalar tek bir duygu durumuna odaklanırken (Robazza ve Bortoli, 2007; Chun, Lee, Kim, Cho ve Lee, 2023; Tassi, Díaz-García, López-Gajardo, Rubio-Morales ve García-Calvo, 2023) bu çalışmada beş farklı çalışma teması ve yirmidört farklı duygu ele alınarak çalışmanın özgün değerinin arttığı ifade edilebilir. Dolayısıyla araştırmanın amacı, amatör futbolcuların ahlaktan uzaklaşma nedenlerinin ve duygu durumlarının belirlenerek bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağdaki hipotezler ele alınmıştır;

H¹: 18-20 yaşındaki amatör futbolcular diğer yaş gruplarına göre duygularını kontrol etmede güçlük çekerler.

H²: Spor özgeçmişi değişkenine göre deneyimli sporcular deneyim kazanmayan sporculara göre duygularını daha iyi kontrol ederler.

H³: Bekar sporcular evli sporculara göre sporda ahlaktan uzaklaşma davranışını daha fazla sergilerler.

H⁴: Gelir düzeyi yüksek olan sporcular, gelir düzeyi düşük olan sporculardan daha fazla sporda ahlaktan uzaklaşırlar.

H⁵: Eğitim düzeyi arttıka sporda ahlaktan uzaklaşma azalır.

H⁶: Sporda ahlaktan uzaklaşma ile spor duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yöntem

Amatör futbol oyuncularının sporda ahlaktan uzaklaşma ve sporda duygu durumları açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada hem genel tarama modeli hem de ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, evren üzerinde genel bir yargıya ulaşmak üzere evrenin tamamı ya da evrenden alınacak bir grup veya örneklem üzerinden yapılan tarama araştırmalarıdır. İlişkiisel araştırma modeli ise, araştırmada var olan iki ya da daha fazla değişkenin arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkisini ortaya çıkarmak için yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2009).

Evren - Örneklem

Araştırma grubunu, 2022 yılı içinde Afyonkarahisar'da amatör spor kulüplerinde aktif futbol oynayan toplam 102 sporcu oluşturmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı

<i>Değişkenler</i>	<i>Düzy</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Yaş	18-20 yaş	54	52.9
	21-23 yaş	23	22.5
	24-26 yaş	11	10.8
	27 yaş üzeri	14	13.7
Eğitim Durumu	Ortaokul	5	4.9
	Lise	25	24.5
	Lisans	67	65.7
	Lisansüstü	5	4.9
Spor Özgeçmişi	1-5 yıl	35	34.3
	6-10 yıl	30	29.4
	11-15 yıl	25	24.5
	16 yıl ve üzeri	12	11.8
Medeni Durum	Bekar	77	75.5
	Evli	25	24.5
Aylık Gelir Düzeyi	Asgari ücret ve altı	38	37.3
	5005-7500	31	30.4
	7501-10000	20	19.6
	10001 ve üzeri	13	12.7

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan amatör futbolcuların 54'ü (%52.9) 18-20 yaş, 23'ü (%22.5) 21-23 yaş, 11'i (%10.8) 24-26 yaş aralığında ve 14'ü (%13.7) 27 yaşında veya üzerindedir. Amatör futbolcuların 5'i (%4.9) ortaokul ve 25'i (%24.5) lise mezunu, 67'si (%65.7) lisans, 5'i (%4.9) ise lisansüstü eğitimine devam etmekte veya mezundur. Futbolcuların spor özgeçmişine bakıldığında 35'inin (%34.3) 1-5 yıl, 30'unun

(%29.4) 6-10 yıl, 25'inin (%24.5) 11-15 yıl ve 12'sinin (%11.8) 16 yıl veya daha fazla süredir amatör futbol oynadığı görülmüştür. Medeni durum değişkenine göre futbolcuların 77'si (%75.5) bekar, 25'i (%24.5) ise evlidir. Ayrıca aylık gelir düzeyine göre katılımcıların 38'inin (%37.3) asgari ücret veya daha altında, 31'inin (%30.4) 5.005-7.500 tl, 20'sinin (%19.6) 7.501-10.000 tl aralığında ve 13'ünün (%12.7) 10.001 tl veya daha üzerinde kazanç sağladığı saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında amatör futbol oyuncularının demografik bilgilerine ulaşmak için "Kişisel Bilgi Formu", "Spor Duygu Ölçeği" ve "Sporda Ahlakтан Uzaklaşma Ölçeği" kullanılmıştır.

Sporda Ahlakтан Uzaklaşma. 7'li likert tipinde olan ölçek, Boardley ve Kavussanu (2008) tarafından geliştirilmiştir. Gürpınar (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek tek alt boyut ve toplam 8 maddeden oluşan kısa bir form şeklindedir. Maddelerin tümü olumsuz anlam taşımaktadır. 7'li dereceleme sistemindeki ölçek için puanlamalar hiç katılmıyorum (1) ile tamamen katılıyorum (7) arasında değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan puanlar yükseldiğinde ise sporcuların ahlakтан uzaklaştıkları belirlenmektedir. Bunun yanı sıra Türk kültürüne uyarlanan ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.78 olarak bildirilmiştir.

Sporda Duygu Ölçeği. Ölçek, Jones, Lane, Bray, Uphill ve Catlin (2005) tarafından geliştirilmiştir. Orijinali İngilizce olan ölçeği Urfa ve Aşçı (2019) Türkçeye uyarlamıştır. 5'li likert tipinde olan ölçek 22 duygu ifadesinden oluşmaktadır. Sözü edilen 22 duygu beşli dereceleme sistemi doğrultusunda 0 (Hiç) ile 4 (Çok fazla) puan arasında değerlendirilmektedir. 5 alt boyuttan oluşan ölçeğin amacı müsabakadan önce, müsabaka sırasında ya da müsabaka sonrasında sporcuların duygularını değerlendirmek olarak ifade edilmektedir. Sözü edilen alt boyutlar; kaygı, keyifsizlik, öfke, coşku ve mutluluk olarak bildirilmiştir. Ayrıca duygulardan oluşan alt boyutlar pozitif ve negatif olarak da ikiye ayrılmaktadır. Bu bağlamda kaygı, keyifsizlik ve öfke alt boyutları negatif duygular, coşku ve mutluluk alt boyutları da pozitif duygular olarak belirtilmektedir. Orijinal ölçeğin Cronbach alpha değeri müsabaka öncesi için 0.81 ile 0.88, müsabakadan sonra ise 0.70 ile 0.89 aralığında bildirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde amatör futbol oyuncularının demografik özelliklerine ilişkin bulgular için frekans ve yüzde analizi (betimsel) yapılmıştır. Elde edilen normallik sonuçlarına göre verilerin normal dağıldığı tespit edilmiş ve sonrasında ilişkisiz ölçümlerde ortalama puanların karşılaştırılması için Varyans analizi (tek yönlü ANOVA, bağımsız örneklem t-testi), anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise Tukey testi kullanılmıştır. Ayrıca amatör futbolcuların sporda ahlakтан uzaklaşma davranışları ve spor duygu durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Çarpımı testinden yararlanılmıştır. Katılımcılara uygulanan ölçeklerdeki güven düzeyi $\alpha=.05$ olarak dikkate alınmıştır. Verilerin analizi ise Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 20 for Windows paket programı ile çözümlenmiştir.

Bulgular

Elde edilen verilerin Çarpıklık ve Basıklık katsayıları hesaplanarak değerlerin -1.5 ve +1.5 aralığında olduğu kaydedilmiştir. Dolayısıyla verilerin normal dağıldığı tespit edilmiş ve analizlere bu yönde devam edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Tablo 2. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p
Ahlakтан uzaklaşma	18-20 yaş	54	3.11	1.16	3	1.75	.16
	21-23 yaş	23	3.45	1.19	98		
	24-26 yaş	11	2.57	.77			
	27 yaş üzeri	14	2.88	.91			
Kaygı	18-20 yaş	54	1.31	.69	3	2.88	.04*
	21-23 yaş	23	1.52	.54	98		
	24-26 yaş	11	1.05	.25			
	27 yaş üzeri	14	.98	.50			
Keyifsizlik	18-20 yaş	54	.89	.68	3	2.28	.08
	21-23 yaş	23	1.21	.59	98		
	24-26 yaş	11	.63	.54			
	27 yaş üzeri	14	.97	.67			

Tablo 2 Devamı. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öfke	18-20 yaş	54	2.81	.70	3	6.36	.00**
	21-23 yaş	23	3.04	.79	98		
	24-26 yaş	11	2.93	.38			
	27 yaş üzeri	14	2.80	.88			
Coşku	18-20 yaş	54	2.92	.54	3	.521	.66
	21-23 yaş	23	3.08	.68	98		
	24-26 yaş	11	3.04	.64			
	27 yaş üzeri	14	2.92	.31			
Mutluluk	18-20 yaş	54	2.81	.70	3	.62	.60
	21-23 yaş	23	3.04	.79	98		
	24-26 yaş	11	2.93	.38			
	27 yaş üzeri	14	2.80	.88			

*p<.05 **p<.01

Tablo 2'ye göre; araştırmaya katılan amatör futbolcuların yaş değişkeni açısından spor duygu durumları ölçeğine verdikleri cevapların “kaygı” ($p<0.05$) ile “öfke” alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanırken ($p<0.01$); diğer alt boyutlar bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çoklu karşılaştırma test sonuçlarına göre, futbolcuların yaş değişkeni incelendiğinde kaygı alt boyutunda 21-23 yaşındaki katılımcıların, 18-20 ve 24-26 yaş grubundakilere göre daha kaygılı ve öfkeli oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Ahlaktan uzaklaşma	Ortaokul	5	2.72	1.34	3	.59	.62
	Lise	25	2.94	1.09	98		
	Lisans	67	3.20	1.13			
	Lisansüstü	5	2.87	.91			
Kaygı	Ortaokul	5	.57	.25	3	1.87	.13
	Lise	25	.69	.13	98		
	Lisans	67	.58	.07			
	Lisansüstü	5	.66	.29			
Keyifsizlik	Ortaokul	5	.64	.55	3	1.14	.33
	Lise	25	.79	.64	98		
	Lisans	67	1.02	.67			
	Lisansüstü	5	1.04	.57			
Öfke	Ortaokul	5	1.05	.51	3	.73	.53
	Lise	25	1.15	.77	98		
	Lisans	67	1.24	.69			
	Lisansüstü	5	.80	.83			
Coşku	Ortaokul	5	3.20	.20	3	1.26	.29
	Lise	25	3.09	.51	98		
	Lisans	67	2.94	.59			
	Lisansüstü	5	2.65	.41			
Mutluluk	Ortaokul	5	3.30	.77	3	1.18	.32
	Lise	25	2.79	.83	98		
	Lisans	67	2.90	.68			
	Lisansüstü	5	2.50	.46			

p>.05

Tablo 3'e göre; araştırmaya katılan amatör futbolcuların eğitim durumları açısından sporda ahlaktan uzaklaşma ve spor duygu durumları ölçeğine verdikleri cevaplara ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4. Katılımcıların Spor Özgeçmişine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişkenler	Spor Özgeçmişi	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p
Ahlaktan uzaklaşma	1-5 yıl	35	3.21	1.20	3	.78	.50
	6-10 yıl	30	3.24	1.16	98		
	11-15 yıl	25	2.87	1.09			
	16 yıl ve üzeri	12	2.87	.81			
Kaygı	1-5 yıl	35	1.42	.69	3	2.57	.05
	6-10 yıl	30	1.38	.63	98		
	11-15 yıl	25	1.14	.54			
	16 yıl ve üzeri	12	.95	.28			
Keyifsizlik	1-5 yıl	35	.88	.71	3	1.57	.20
	6-10 yıl	30	1.08	.61	98		
	11-15 yıl	25	1.02	.65			
	16 yıl ve üzeri	12	.63	.57			
Öfke	1-5 yıl	35	1.39	.78	3	3.86	.01*
	6-10 yıl	30	1.22	.59	98		
	11-15 yıl	25	1.14	.68			
	16 yıl ve üzeri	12	.62	.50			
Coşku	1-5 yıl	35	3.12	.52	3	1.78	.15
	6-10 yıl	30	2.81	.57	98		
	11-15 yıl	25	2.99	.58			
	16 yıl ve üzeri	12	2.89	.53			
Mutluluk	1-5 yıl	35	2.97	.64	3	.81	.49
	6-10 yıl	30	2.76	.76	98		
	11-15 yıl	25	2.96	.77			
	16 yıl ve üzeri	12	2.68	.74			

**p<.01

Tablo 4'e göre; araştırmaya katılan amatör futbolcuların spor özgeçmişine açısından spor duygu durumları ölçeğine verdikleri cevapların "öfke" alt boyutuna ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilirken ($p<0.01$); diğer alt boyutlar açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Çoklu karşılaştırma test sonuçlarına göre, futbolcuların spor özgeçmişine göre incelendiğinde öfke alt boyutunda ise deneyim arttıkça öfke duygusunun da aşamalı olarak azaldığı dikkat çekmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Medeni Durum	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Ahlaktan uzaklaşma	Bekar	77	3.22	1.17	100	2.17	.03*
	Evli	25	2.75	.85	56.411		
Kaygı	Bekar	77	1.38	.65	100	3.19	.00**
	Evli	25	1.02	.40	67.157		
Keyifsizlik	Bekar	77	.99	.67	100	1.05	.29
	Evli	25	.83	.62	43.535		
Öfke	Bekar	77	1.34	.69	100	4.49	.00**
	Evli	25	.73	.55	50.373		
Coşku	Bekar	77	2.98	.59	100	.18	.85
	Evli	25	2.96	.44	54.931		
Mutluluk	Bekar	77	2.88	.73	100	.04	.96
	Evli	25	2.87	.70	41.969		

*p<.05 **p<.01

Tablo 5'e göre; araştırmaya katılan amatör futbolcuların medeni durumlarına göre sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeğine ilişkin puan ortalamaları arasında ($p<0.05$) ve spor duygu durumları ölçeğine verdikleri cevapların "kaygı" ile "öfke" alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.01$). Fakat spor duygu durumları ölçeğinin diğer alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bulgular neticesinde, amatör futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma davranışları açısından bekarların evlilere göre daha fazla ahlaktan ayrıldıklarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte müsabaka öncesinde bekar futbolcuların evlilere göre daha fazla kaygı ve öfke duyduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişkenler	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p
Ahlaktan uzaklaşma	Asgari ücret ve altı	38	3.24	1.29	3	1.95	.12
	5005-7500	31	3.09	.91	98		
	7501-10000	20	3.27	1.09			
	10001 ve üzeri	13	2.43	.94			
Kaygı	Asgari ücret ve altı	38	1.29	.62	3	.13	.94
	5005-7500	31	1.32	.69	98		
	7501-10000	20	1.28	.53			
	10001 ve üzeri	13	1.20	.65			
Keyifsizlik	Asgari ücret ve altı	38	1.05	.70	3	1.04	.37
	5005-7500	31	.94	.67	98		
	7501-10000	20	.94	.57			
	10001 ve üzeri	13	.67	.60			
Öfke	Asgari ücret ve altı	38	1.26	.78	3	.94	.42
	5005-7500	31	1.14	.65	98		
	7501-10000	20	1.28	.57			
	10001 ve üzeri	13	.92	.78			
Coşku	Asgari ücret ve altı	38	3.00	.65	3	.48	.69
	5005-7500	31	2.91	.51	98		
	7501-10000	20	2.91	.54			
	10001 ve üzeri	13	3.11	.42			
Mutluluk	Asgari ücret ve altı	38	2.88	.77	3	1.09	.35
	5005-7500	31	2.94	.66	98		
	7501-10000	20	2.63	.77			
	10001 ve üzeri	13	3.05	.57			

p>.05

Tablo 6'ya göre; araştırmaya katılan amatör futbolcuların gelir düzeyleri açısından sporda ahlaktan uzaklaşma ve spor duygu durumları ölçeğine verdikleri cevaplara ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Tablo 7. Katılımcıların Ahlaktan Uzaklaşma ve Spor Duygu Durumları Arasındaki İlişki (Korelasyon Analizi)

	1	2	3	4	5	6
1. Ahlaktan uzaklaşma	1	.435**	.313**	.426**	-.170	-.146
2. Kaygı	.435**	1	.712**	.711**	-.056	-.173
3. Keyifsizlik	.313**	.712**	1	.661**	-.162	-.256**
4. Öfke	.426**	.711**	.661**	1	-.162	-.266**
5. Coşku	-.170	-.056	-.162	-.103	1	.593**
6. Mutluluk	-.146	-.173	-.256**	-.266**	.593**	1
Aritmetik Ortalama	3.10	1.29	.94	1.19	2.97	2.87
Standard Sapma	1.12	.62	.66	.70	.56	.72

*p<.05 **p<.01

Tablo 7'ye göre; araştırmaya katılan amatör futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ile spor duygu durumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, kaygı ile öfke duygusu arasında (r=.71, p<.01) pozitif yönde yüksek düzeyde, ahlaktan uzaklaşma ve keyifsizlik duygusu arasında (r=.31, p<.01) zayıf şiddette, ahlaktan uzaklaşma ve coşku (r=-.17, p<.01) ile mutluluk (r=-.14, p<.01) duyguları arasında ise düşük yönde çok zayıf bir ilişki olduğu kaydedilmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, amatör futbolcuların bazı değişkenler açısından (yaş, eğitim durumu, spor özgeçmişi, medeni durum ve aylık gelir durumu) sporda ahlaktan uzaklaşma ve duygu durumları incelenmiştir. Ayrıca sporda ahlaktan uzaklaşma ve duygu durumları arasındaki ilişki yordanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde, amatör futbolcuların öfke ve kaygı duygu durumlarının sporda ahlaktan uzaklaşmayı anlamlı şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Yaş değişkeni incelendiğinde 21-23 yaşındaki katılımcıların 18-20 ve 24-26 yaş grubundakilere göre daha kaygılı ve öfkeli oldukları tespit edilmiştir. Bu araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalar mevcuttur (Koç, 2004; Hacıcaferoğlu, Hacıcaferoğlu ve Seçer, 2015; Öztürk, 2018). Yapılan çalışmalarda bireyin yaşı ilerledikçe daha olumlu tutum sergilediği, sorumluluk bilincinin daha fazla geliştiği ve ahlaki gelişiminin olumlu yönde artış gösterdiği bildirilmiştir. Bu araştırmada da, ergenlik dönemi biten bireylerin sorumluluk

alma nedeniyle bir yandan olumlu tutum göstermeyi kabullendiği, bir yandan da geçim derdi gibi nedenlerle kaygı durumunu yoğun olarak yaşadığı söylenebilir. Nitekim 24-26 yaş grubundaki bireylere bakıldığında diğer yaş gruplarına göre olumlu tutumun daha fazla sergilendiği de dikkat çekmiştir. Psikolojik olgunluğa erişilmesi sebebiyle de bu durumun beklenen nitelikte olduğu belirtilebilir. Ayrıca araştırma bulgusundan farklı olarak yaş değişkenine göre sporcuların yarışma öncesindeki kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmediğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Erbaş, 2005; Bingöl, Çoban, Bingöl ve Gündoğdu, 2012).

Amatör sporcuların eğitim durumu değişkenine bakıldığında, sporda ahlaktan uzaklaşma ve duygu durumları açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak lisans eğitimini tamamlayan amatör futbolcuların ahlaktan uzaklaşma düzeyleri ortaokul, lise ve lisansüstü eğitimini tamamlayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun nedeninin, katılımcı sayısındaki eşitsizlik olduğu düşünülebilir. Bir başka yönden lisans mezunlarının ahlaktan uzaklaşma sebepleri arasında okudukları bölümün felsefi düşünceleri, bölümlerinin evrensellik algıları, okudukları bölümlerin sekülerliği, toplumsal kurallara bakış açısındaki aykırılıklar örnek verilebilir. Bunların yanı sıra büyük şehirlere nazaran daha küçük şehirlerde, ilçelerde, kasabalarda yetişen, zorunlu 12 yıllık eğitimlerini kendi yakın sınırlarında geçiren, kendi yöresinin örf adet veya töresiyle yetişen yahut yetişmek zorunda kalan, belki de bastırılmış duyguları olan bireylerin sportif etkinliklerle bu duyguları açığa çıkarmış olabileceği söylenebilir. Akoğlu, Ayyıldız ve Sunay (2019) tarafından sporculara yönelik olarak yapılan çalışmada da araştırma bulgusu ile paralel şekilde sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Fakat araştırma bulgusundan farklı olarak Öztürk (2018)'ün çalışmasında eğitim düzeyi arttıkça bireylerin daha olumlu tutumlar sergilediği, karakter düzeyi ve ahlaki gelişiminde de olumlu yönde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan sporcuların spor özgeçmişine göre ise deneyim arttıkça öfke duygusunun da aşamalı olarak azaldığı dikkat çekmiştir. Hacıcaferoğlu vd., (2015)'nin çalışmasında, halk oyunları branşı ile ilgilenen bireylerin spor özgeçmişine bağlı olarak yarışma öncesindeki durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı bildirilmiştir. Bunun yanı sıra halk oyuncuların müsabaka öncesi ve müsabaka esnasında sergilemesi gereken davranışları deneyime bağlı olarak daha odaklı ve daha düşünerek yaptığı, duygularını yönetebildiği belirtilmiştir. Türkmen, Kul ve Bozkuş (2013) ise sporcuların bir takımında yer almaları bakımından edindikleri deneyimleri ile kaygı hissetme durumları arasında anlamlı bir fark olmadığını bildirmiştir.

Amatör sporcuların medeni durumları incelendiğinde, bekar futbolcuların evlilere göre daha kaygılı ve öfkeli oldukları bulunmuştur. Ayrıca bekar futbolcuların evlilere göre daha fazla sporda ahlaktan uzaklaştığı belirlenmiştir. Buna göre; evli bireylerin sorumluluklarının artması ile birlikte kaygı, öfke durumlarını kontrol edip yönetebilmesinden kaynaklı daha az öfkeli ve kaygılı oldukları belirtilebilir.

Bir başka bulguya göre, amatör futbolcuların gelir düzeylerine göre sporda ahlaktan uzaklaşma ve duygu durumları bakımından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ancak 10.001 tl ve üzerinde gelire sahip olanların alt gelir düzeylerine göre daha az sporda ahlaktan uzaklaştığı görülmüştür. Bu anlamda, araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalar olduğu gibi (Akoğlu vd., 2019; Karaman, 2009; Tanyeri, 2019; Türkçapar, 2012) araştırma bulgusundan farklılık gösteren çalışmalar da mevcuttur (Gümüş, 2002; Bilge ve Pektaş, 2004).

Sonuç olarak amatör futbolcuların yaş ve spor özgeçmişini değişkenlerinin duygu durumlarında, medeni durumlarının ise sporda ahlaktan uzaklaşmaları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Fakat eğitim durumu ile gelir düzeyi değişkenlerinin sporda ahlaktan uzaklaşma ve spor duygu durumları üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Sporda ahlaktan uzaklaşma ve spor duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu anlamlı ilişkinin ahlaktan uzaklaşma ile kaygı ve öfke duygusu arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde, diğer duygu durumları arasında ise negatif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu kaydedilmiştir. Bu bilgilerden hareketle, sporda ahlaktan uzaklaşan sporcuların aslında durumdan huzursuzluk duydukları, bu durumu da kaygı ve öfke olarak dışa yansıttıkları ifade edebilir. Ayrıca negatif yönlü de olsa keyifsizlik, coşku ve mutluluk duyguları ile sporda ahlaktan uzaklaşma arasındaki ilişki de sporcuların yaş değişkeni, deneyim ve tecrübeleri ile ilişkilendirilebilir. Araştırma grubuna dahil edilen sporcuların 18-34 yaş aralığında olması, 27 yaş ve üzeri olarak adlandırılan barem içerisinde 2 kişinin 30, 8 kişinin 29, 1 kişinin 28 ve 3 kişinin ise 27 yaşında olması uç değerlerin farklı tepkileri de ortaya çıkarabileceğinin yansımaları olarak açıklanabilir.

Bu çalışmada duygu durumları müsabaka öncesi ile sınırlandırılmıştır. Gelecek çalışmalarda müsabaka anı ve müsabaka sonrası dikkate alınarak spor duygu durumlarının incelenmesi önerilebilir.

Bireysel ve takım sporcularının duyu durumları incelenerek farklı branşlardaki etkileri yordanabilir. Medeni durum değişkeni ile kadın sporcular ve erkek sporcular arasındaki müsabaka öncesi ve sonrası duyu durumu incelenebilir.

Etik Beyan

“Amatör Futbolcuların Sporda Ahlakıtan Uzaklaşma ile Spor Duygu Durumlarının İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Ayrıca araştırmanın etik onayı Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 30.09.2022 tarih ve 2022/274 sayılı kararıyla alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Not

Bu araştırma, 24-26 Ekim 2022 yılında Diyarbakır’da düzenlenen 6. Uluslararası Avrasya Spor, Eğitim ve Toplum Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Kaynakça

- Abalı, A. (1974). *Cumhuriyet’in 50. yılında gençlik ve spor*. Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı.
- Akoğlu, H. E., Ayyıldız, E. ve Sunay, H. (2019). Uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 329-340. doi: 10.33468/sbsebd.111
- Albouza, Y., D’Arripe-Longueville, F. ve Corrion, K. (2017). Role of resistive self-regulatory efficacy and moral disengagement in the relationship between values and aggressiveness in athletes. *International Journal of Behavioral Research and Psychology*, 5, 209-217.
- Ateşoğlu, M. (1974). *Sporda erdemlik: Fair play*. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Bilge, A. ve Pektaş, İ. (2004). Öğrencilerin sosyo-kültürel özellikleri, durumluk sürekli kaygı düzeyleri ve başa çıkma becerilerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 20(1), 47-55.
- Bingöl, H., Çoban, B., Bingöl, ř. ve Gündoğdu, C. (2012). Üniversitelerde öğrenim gören Taekwondo milli takım sporcularının maç öncesi kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 121-125.
- Boardley, I. D. ve Kavussanu, M. (2008). The moral disengagement in sport scale—short. *Journal of Sports Sciences*, 26(14), 1507-1517.
- Chun, D. R., Lee, M. Y., Kim, S. W., Cho, E. Y. ve Lee, B. H. (2023). The mediated effect of sports confidence on competitive state anxiety and perceived performance of basketball game. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1), 334.
- Cihan, B. B., Çelik, E. ve Çetinkaya, Ö. (2022). Sporcu öğrencilerin dijital oyun öncesinde esnasında ve sonrasındaki duyu durumlarının incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 29-47.
- Çelen, A. (2012). *Spor eğitimi modeli ile işlenen voleybol derslerinin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor erişi düzeylerine etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, E. (2022). Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinde özgüven duyu durumlarının araştırılması. *Turkish Studies*, 17(4), 905-914. doi: 10.7827/TurkishStudies.62782
- Erbaş, M. K. (2005). *Üst düzey basketbolcularda durumluk kaygı düzeyleri ve performans ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Erdoğan, İ. (2008). Futbol ve futbolu inceleme üzerine. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (26), 1-58.
- Eroğlu, O., Ünveren, A., Ayna, Ç. ve Müftüoğlu, N. E. (2020). Spor bilimleri fakültesindeki öğrencilerin sporda zihinsel dayanıklılık ve sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 100-110 doi: 10.32706/tusbid.829164
- Frijda, N. H. (1988). The role of cognition in emotion. XXVIII. *Uluslararası Psikoloji Kongresi*. Sydney, Australia.
- Fritsch, J., Ebert, S. ve Jekauc, D. (2023). The recognition of affective states associated with players’ non-verbal behaviour in volleyball. *Psychology of Sport and Exercise*, 64, 102329. doi: 10.1016/j.psychsport.2022.102329
- Gümüş, M. (2002). *Profesyonel futbol takımlarında puan sıralamasına göre durumluk kaygı düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi*, 13(1), 57- 64.

- Hacıcaferoğlu, S., Hacıcaferoğlu, B. ve Seçer, M. (2015). Halk oyunları branşına katılan sporcuların yarışma öncesi kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(SI4), 288-297. doi: 10.14486/IJSCS390.
- Jones, M. V., Lane, A. M., Bray, S. R., Uphill, M. ve Catlin, J. (2005). Development and validation of the Sport Emotion Questionnaire. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 27(4), 407-431.
- Karaman, S. (2009). *Sağlık ile ilgili programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kavussanu, M. (2008). Moral behaviour in sport: A critical review of the literature. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1(2), 124-138.
- Kleiber, D. A. ve Roberts, G. C. (1981). The effects of sport experience in the development of social character: A preliminary investigation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 3, 114-22.
- Koç, H. (2004). *Profesyonel futbolcularda durumluk kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Morgan, C. T. (2011). *A brief introduction to psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Oh, Y. T., Uhm, J. P. ve Lee, H. W. (2022). The effect of coaching types on moral disengagement in taekwondo athletes: The mediating role of pride. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), 12306. doi: 10.3390/ijerph191912306
- Özgüngör, S. (2018). Duygular. İçinde Ş. Işık (Edt.), *Psikolojiye Giriş* (ss. 155-217). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, A. (2018). *Vücut geliştirme ve bilek güreşi müsabık sporcularının sportif ahlaki yaklaşımları ile karakterlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53. doi: 10.1501/Sporm_0000000028
- Robazza, C. ve Bortoli, L. (2007). Perceived impact of anger and anxiety on sporting performance in rugby players. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(6), 875-896.
- Sarı, İ. ve Deryahanoğlu, G. (2019). Sporcularda ahlaktan uzaklaşmanın güdusel iklim ve sporcuların önem verdikleri özellikler ile ilişkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 91-104. doi: 10.33689/spormetre.536451
- Sert, M. (2000). *Gol atan galip, Futbola sosyolojik bir bakış*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Şenel, E., Yıldız, M. ve Yıldırım, İ. (2020). Sporda ve egzersiz ortamında doping kullanımına ilişkin ahlaktan uzaklaşma ve öz düzenleyici yeterlik ölçeklerinin türk kültürüne uyarlanması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(3), 255-269.
- Tabachnick, B. ve Fidell, L. (2013). *Using multivariate statistics* (6th International edition cover end). New Jersey: Sage Publications, Thousand Oaks.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071- 1093.
- Tanyeri, L. (2019). Farklı branş sporcularında yaralanma kaygısının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1-1.
- Tassi, J. M., Díaz-García, J., López-Gajardo, M. Á., Rubio-Morales, A. ve García-Calvo, T. (2023). Effect of a four-week soccer training program using stressful constraints on team resilience and pre-competitive anxiety. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(2), 1620.
- Tavacıoğlu, L. (1999). *Spor psikolojisi-bilişsel değerlendirmeler*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Turan, S. (2020). Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 08-19.
- Türkçapar, Ü. (2012). Güreşçilerin farklı değişkenler açısından sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 129-140.
- Türkmen, M., Kul, M. ve Bozkuş, T. (2013). Takım sporlarıyla uğraşan sporcuların yarışma kaygı düzeylerinin cinsiyete ve spor deneyimine göre incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 7(3), 106-112.
- Türksoy-Işım, A., Güvendi, B. ve Toros, T. (2019). Amatör lig futbolcularında sporda ahlaktan uzaklaşma, güdusel iklim ve karar verme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(1), 54-62.
- Urfa, O. ve Aşçı, F. H. (2019). Spor duygu ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 42-55. doi: 10.33689/spormetre.518329
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi; Eğitimde yeni ufuklar* (Gözden Geçirilmiş 2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Regardless of gender, language, religion, race, financial situation, and other similar factors, football appeals to the world, which can play in any condition and field at any time. The fact that it reaches such a wide audience and presents many factors together reveals negative and positive effects. Ultimately, in the football branch, which has the harmony of human communities, unethical behaviours can be exhibited while exhibiting behaviours towards fair play. In this research, it was tried to examine the moral disengagement in sports and sports emotional states of footballers who are involved in sports, who have been interested in the football branch for at least one year, and who participate in competitions in the

sports club. Therefore, the study aimed to determine the behaviours of amateur footballers playing football in a sports club in Afyonkarahisar province, moral disengagement in sports, and sports emotional states according to some variables and to predict the relationship between these two variables.

This research was patterned in the general and relational survey models among the quantitative survey models. The research group comprised 102 athletes who played active football in amateur sports clubs in Afyonkarahisar in 2022. In the data collection, the "Personal Information Form" developed by the researchers was used to reach the demographic information of amateur football players. In addition, as a data collection tool, The "Sports Emotion Questionnaire" developed by Jones et al. (2005), adapted to Turkish by Urfa and Aşçı (2019) and validated and reliable, and the " Short Form of Moral Disengagement in Sports Scale" developed by Boardley and Kavussanu (2008), adapted to Turkish culture by Gürpınar (2015) were used. As data analysis, in determining the derogative characteristics of football players, the frequency and percentage from descriptive statistics; analysis of variance (one-way ANOVA, independent sample t-test was used to compare the average scores in unrelated measurements) and Tukey test was used to determine which groups had significant differences. To determine the relationship between the moral disengagement behaviour of football players in sports and sports emotional states, the Pearson Correlation Coefficient test was used.

As a result of the research, according to the education level and income level of amateur football players, there was no significant difference in sports moral disengagement and mood. However, the moral disengagement in the sport of amateur footballers who completed undergraduate education was higher than those who completed their secondary, high school, and graduate education. This situation can be explained by the philosophical thoughts of the department in which the graduates are studying, the perceptions of the universality of the departments, the secularly of the departments they read, and the contradictions in their perspective on social rules. Single footballers were more anxious and angry than married people, and participants aged 21-23 were more anxious and angry than those aged 18-20 and 24-26. In the literature, it is reported that the individual exhibits a more positive attitude as he gets older, his sense of responsibility develops more, and his moral development increases positively. In this research, it can be said that individuals who have ended adolescence accept to show a positive attitude on the one hand due to taking responsibility, and on the other hand, they experience anxiety intensely due to reasons such as livelihood problems. When the 24-26 age group was examined, it was also noted that a positive attitude was exhibited more than in other age groups. It can also be stated that this is expected due to access to psychological maturity. It has also been determined that single footballers move away from moral disengagement in sports more than married people. Accordingly, it can be stated that married individuals are less angry and anxious since they can control and manage their anxiety and anger situations with the increase in their responsibilities. According to his sports resume, it was noted that as the experience increased, the feeling of anger gradually decreased. The reason for this can be explained by the differentiation of emotional changes before, during, and after the competition and by the effect of the experience on emotions.

As a matter of fact, it has been shown that there is a moderate positive relationship between moral disengagement and the feeling of anxiety and anger and a very weak relationship between other emotional states in the negative direction. In this research, emotional states were limited to pre-competition. In future studies, it may be recommended to examine sports moods by taking into account the moment of the competition and after the competition. In addition, studies synthesized with qualitative and mixed approaches to the emotional states that arise during the competition and the reasons for moving away from morality in sports can be put forward.